Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 3. 1999, sp. zn. 21 Cdo 1901/98, ECLI:CZ:NS:1999:21.CDO.1901.1998.1

Číslo: 30/2000

Právní věta:

Je-li ke správnému rozhodnutí o věci samé zapotřebí podstatných (pro rozhodnutí zásadně významných) skutkových zjištění, která neučinil soud prvního stupně, popřípadě která tento soud učinil, ale vzhledem k nesprávnému právnímu názoru, který zaujal, na nich své rozhodnutí nezaložil, nejsou podmínky ani pro potvrzení, ani pro změnu rozhodnutí soudu prvního stupně; odvolací soud proto rozhodnutí zruší a věc vrátí soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 24.03.1999

Spisová značka: 21 Cdo 1901/98

Číslo rozhodnutí: 30

Číslo sešitu: 5

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Řízení před soudem

Předpisy:

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Žalobce se domáhal, aby mu žalovaná zaplatila na náhradě škody 205 088 Kč s 19% úroky od 1. 4. 1995. Žalobu odůvodnil tím, že žalovaná, která u něj pracovala jako vedoucí podatelny a pokladní lesního závodu ve Zbraslavi, uzavřela dne 30. 4. 1993 dohodu o hmotné odpovědnosti za hodnoty svěřené k vyúčtování. Při inventuře provedené dne 18. 10. 1994 byl v pokladně uvedeného lesního závodu zjištěn schodek ve výši 205 088 Kč.

O b v o d n í s o u d pro Prahu 5 rozsudkem ze dne 14. 5. 1997 žalobu zamítl; současně rozhodl, že žalobce je povinen zaplatit žalované na náhradě nákladů řízení 16 380 Kč k rukám JUDr. V. B., advokátky se sídlem v P., do 3 dnů od právní moci tohoto rozsudku. Dospěl k závěru, že žalovaná neodpovídá za schodek na svěřených hodnotách podle § 176 zák. práce, neboť nebylo prokázáno, že by mezi ní a žalobcem byla uzavřena platná dohoda o hmotné odpovědnosti. Podle soudu prvního stupně nelze s jistotou zjistit, kdy byla mezi účastníky uzavřena dohoda o hmotné odpovědnosti datovaná dnem 30. 4. 1993; vzhledem k opravě data na této dohodě, dodatečně provedené pracovnicí osobního oddělení žalobce D. Č., považoval soud prvního stupně za možné, že tuto dohodu žalovaná – jak tvrdila – podepsala až po zjištění schodku. Dohodu o hmotné odpovědnosti, uzavřenou

mezi žalobcem a žalovanou dne 1. 3. 1985, soud prvního stupně shledal neplatnou z toho důvodu, že v ní nebyly určitě vymezeny hodnoty, za které měla žalovaná převzít hmotnou odpovědnost. Z přílohy této dohody, v níž je uvedena mimo jiné "pokladní hotovost", není podle soudu prvního stupně zřejmé, kdy byla sepsána a žalovanou podepsána (podpis žalobce na ní chybí); uvedená písemnost rovněž postrádá údaj o tom, že se jedná o přílohu dohody o hmotné odpovědnosti ze dne 1. 3. 1985. Námitky žalované, že žalobce jí nevytvořil vhodné pracovní podmínky a že po celou dobu "výlučně s finančními prostředky nedisponovala", soud prvního stupně – přestože se jimi vzhledem k výše uvedeným důvodům zamítnutí žaloby blíže nezabýval – nepovažoval za opodstatněné.

K odvolání žalobce M ě s t s k ý s o u d v Praze rozsudkem ze dne 2. 12. 1997 rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že žalované uložil povinnost zaplatit žalobci 205 088 Kč s 19% úroky od 1. 4. 1995 do zaplacení a na náhradě nákladů řízení 8204 Kč, to vše do 3 dnů od právní moci rozsudku; současně rozhodl, že žalovaná je povinna zaplatit žalobci na náhradě nákladů odvolacího řízení 8204 Kč do 3 dnů od právní moci rozsudku. Odvolací soud po zopakování důkazu dohodou o hmotné odpovědnosti ze dne 1. 3. 1985 s přílohou dospěl k závěru, že seznam hodnot uvedený v příloze této dohody je vymezením hodnot, za které "následně nesla žalovaná hmotnou odpovědnost". Odvolací soud nesdílel názor soudu prvního stupně o nedostatečné věrohodnosti dohody o hmotné odpovědnosti ze dne 1. 3. 1985, neboť tato dohoda odkazuje na připojený seznam, takový seznam je žalovanou podepsán a žalovaná nedokazuje (a ani netvrdí), že by měl být obsah seznamu jiný. Odvolací soud – vycházeje z názoru, že dohoda o hmotné odpovědnosti ze dne 1. 3. 1985 byla platně uzavřena, a ze skutkových závěrů soudu prvního stupně o tom, že v řízení nebyla zjištěna žádná další skutečnost, která by "bránila existenci a naplnění" všech předpokladů odpovědnosti žalované za schodek na svěřených hodnotách – dovodil, že žalovaná za schodek na svěřených hodnotách odpovídá ve smyslu ustanovení § 176 zák. práce.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podala žalovaná dovolání z důvodů uvedených v § 241 odst. 3 písm. c) a d) o.s.ř. Namítá, že není dána její odpovědnost za schodek na svěřených hodnotách podle § 176 zák. práce, neboť chybí základní předpoklad této odpovědnosti, kterým je platně sjednaná dohoda o hmotné odpovědnosti. Dohoda o hmotné odpovědnosti ze dne 1. 3. 1985 není podle dovolatelky platná, neboť neobsahuje "hodnoty svěřené k vyúčtování". Příloha této dohody je podepsána výhradně žalovanou a ani z ní nevyplývá, "k jakému dokladu či listině přílohu tvoří"; nemůže se proto "obsahově" jednat o dohodu. Pokud odvolací soud dospěl k závěru, že dohoda o hmotné odpovědnosti ze dne 1. 3. 1985 je platná, měl se podle dovolatelky zabývat tím, zda nejsou dány podmínky pro to, aby se žalovaná odpovědnosti zcela, popřípadě zčásti zprostila. Za důvody, které měly vést k jejímu zproštění odpovědnosti, žalovaná považuje porušování povinnosti žalobce v době trvání pracovního poměru provést písemnou změnu její pracovní smlouvy, uzavírání "stále nových dohod o hmotné odpovědnosti" vedoucí k "nejistotě jejího právního postavení", nedostatek vhodných pracovních podmínek k plnění svěřených úkolů na jejím pracovišti, okolnost, že žalobce neměl "písemné vnitřní pokyny či pravidla pro práci s penězi a pokladnou" a ani práci průběžně nekontroloval, a dále to, že k trezoru s pokladní hotovostí měla v době nepřítomnosti žalované přístup zaměstnankyně žalobce J. Š. Odvolací soud se měl podle dovolatelky zabývat i tím, zda za schodek neodpovídá též J. Š., se kterou žalobce rovněž uzavřel dohodu o hmotné odpovědnosti. Pokud se odvolací soud uvedenými okolnostmi namítanými dovolatelkou nezabýval, a přesto dospěl k závěru o její odpovědnosti za schodek, pak podle dovolatelky jeho rozsudek vychází ze skutkového zjištění, které nemá v podstatné části oporu v provedeném dokazování. Dovolatelka navrhla, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu zrušil a aby věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

N e j v y š š í s o u d České republiky jako soud dovolací (§ 10a o.s.ř.) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o.s.ř. a že jde o rozsudek, proti kterému je podle ustanovení § 238 odst. 1 písm. a) o.s.ř. dovolání přípustné, přezkoumal napadený rozsudek bez jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o.s.ř.) a dospěl k

závěru, že dovolání je opodstatněné.

Proto zrušil rozsudky soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Z hlediska skutkového stavu bylo v posuzovaném případě zjištěno (správnost skutkových zjištění v tomto směru dovolatelka nenapadá), že žalovaná, která u žalobce pracovala jako vedoucí podatelny a pokladní lesního závodu ve Zbraslavi, uzavřela se žalobcem dne 1. 3. 1985 dohodu o hmotné odpovědnosti, kterou v bodě 1. převzala hmotnou odpovědnost za "hodnoty svěřené k vyúčtování" s tím, že rozsah převzatých hodnot je v připojeném inventárním seznamu. K dohodě o hmotné odpovědnosti byl přiložen list, v němž byly "k bodu 1)" uvedeny mimo jiné pokladní hotovost, výplata mezd a platů a výplata cestovních účtů. Inventarizací provedenou ve dnech 18. 10. – 21. 10. 1994 byl v pokladně lesního závodu ve Zbraslavi zjištěn schodek na pokladní hotovosti ve výši 205 088 Kč.

Podle ustanovení § 176 odst. 1 zák. práce převzal-li na základě dohody o hmotné odpovědnosti zaměstnanec odpovědnost za svěřené hotovosti, ceniny, zboží, zásoby materiálu nebo jiné hodnoty, které je povinen vyúčtovat, odpovídá za vzniklý schodek. V dohodách může být se zaměstnanci současně ujednáno, že budou-li pracovat na pracovišti s více zaměstnanci, kteří uzavřeli dohodu o hmotné odpovědnosti, odpovídají s nimi za schodek společně (společná hmotná odpovědnost).

Podle ustanovení § 176 odst. 2 zák. práce dohoda o hmotné odpovědnosti musí být uzavřena písemně, jinak je neplatná.

Podle ustanovení § 176 odst. 3 zák. práce zaměstnanec se zprostí odpovědnosti zcela, popřípadě zčásti, jestliže prokáže, že schodek vznikl zcela nebo zčásti bez jeho zavinění.

Odpovědnost zaměstnance za schodek na svěřených hodnotách, které je zaměstnanec povinen vyúčtovat, podle ustanovení § 176 zák. práce je zvláštní pracovněprávní odpovědností, která se vyznačuje zpřísněnými podmínkami ve vztahu k odpovídajícímu subjektu, tj. zaměstnanci. Předpokladem této odpovědnosti jsou vznik škody ve formě schodku na svěřených hodnotách a uzavření dohody o hmotné odpovědnosti, na základě níž zaměstnanec přebírá odpovědnost za tyto hodnoty. Odpovědnosti za schodek na svěřených hodnotách se zaměstnanec zprostí zcela, popřípadě zčásti jen tehdy, prokáže-li, že schodek vznikl zcela nebo zčásti bez jeho zavinění.

Základním předpokladem odpovědnosti zaměstnance za schodek na svěřených hodnotách je, aby mezi ním a zaměstnavatelem byla uzavřena platná dohoda o hmotné odpovědnosti za tyto hodnoty. Náležitostí dohody o hmotné odpovědnosti požadovanou zákonem je především její písemná forma; nedostatek této formy má za následek neplatnost dohody o hmotné odpovědnosti (srov. § 176 odst. 2 zák. práce). Dohoda o hmotné odpovědnosti musí obsahovat závazek zaměstnance převzít odpovědnost za hodnoty, které mu zaměstnavatel svěří a které je zaměstnanec povinen vyúčtovat (§ 176 odst. 1 zák. práce). Podmínkou platnosti dohody o hmotné odpovědnosti naproti tomu není uvedení funkce a pracoviště zaměstnance, se kterými je jeho hmotná odpovědnost spojena, ani vymezení hodnot, za které zaměstnanec převzal hmotnou odpovědnost.

Dohodou o hmotné odpovědnosti přejímá zaměstnanec odpovědnost za schodek na kterémkoliv pracovišti, v kterékoliv funkci spojené s touto odpovědností a v jakémkoliv kolektivu společně hmotně odpovědných zaměstnanců, kam bude kdykoliv později převeden, zařazen nebo přeložen (§ 177 odst. 1 zák. práce). Odpovědnost za schodek na svěřených hodnotách na základě dohody o hmotné odpovědnosti nese zaměstnanec při každé změně pracovního poměru s sebou; tato odpovědnost trvá zásadně od uzavření takovéto dohody až do skončení pracovního poměru (pokud nedojde k odstoupení od dohody – srov. § 177 odst. 2 zák. práce). Zaměstnanec odpovídá za schodek

v kterékoliv funkci spojené s hmotnou odpovědností na kterémkoli pracovišti zásadně podle původní dohody o hmotné odpovědnosti. Podle původní dohody nebude za schodek odpovídat tehdy, když od ní odstoupí, a to nejpozději v době, kdy je realizována změna pracovního poměru (převedení na jinou práci, přeložení, zařazení na jiné pracoviště, změna v kolektivu hmotně odpovědných zaměstnanců). Z hlediska platnosti dohody o hmotné odpovědnosti proto není významné, jakou funkci a na jakém pracovišti, popřípadě v jakém kolektivu hmotně odpovědných zaměstnanců, zaměstnanec zastává v době jejího uzavření a zda jsou tyto okolnosti v dohodě o hmotné odpovědnosti uvedeny.

Stejně tak je pro platnost dohody o hmotné odpovědnosti bez významu, zda jsou v ní uvedeny hotovosti, ceniny, zboží, zásoby materiálu nebo jiné hodnoty, které byly zaměstnanci svěřeny a které je zaměstnanec povinen vyúčtovat. Dohoda o hmotné odpovědnosti neomezuje odpovědnost zaměstnance jen na ty hodnoty, které mu jsou zaměstnavatelem svěřeny při uzavření této dohody. Dohodou o hmotné odpovědnosti přejímá zaměstnanec odpovědnost za schodek na jakýchkoli dalších hodnotách, které mu budou zaměstnavatelem svěřeny kdykoliv po uzavření této dohody, půjde-li o hodnoty, jež jsou způsobilé být předmětem dohody o hmotné odpovědnosti (tj. hodnoty, které jsou předmětem obratu nebo oběhu a s nimiž má zaměstnanec možnost nakládat po celou dobu, po kterou mu byly svěřeny). Okolnost, že hodnoty svěřené zaměstnanci nejsou vymezeny přímo v dohodě o hmotné odpovědnosti, proto není – stejně jako okolnost, že při uzavírání dohody není provedena inventarizace těchto hodnot – na újmu platnosti dohody o hmotné odpovědnosti. V takovém případě je ale na zaměstnavateli, aby jinými důkazními prostředky prokázal, jaké hodnoty byly zaměstnanci svěřeny, jaký byl jejich stav v době, kdy je zaměstnanec převzal, a zda došlo ke škodě (ke schodku na těchto hodnotách).

V posuzovaném případě byla dohoda o hmotné odpovědnosti ze dne 1. 3. 1985 uzavřena mezi žalobcem a žalovanou písemně a obsahovala závazek žalované převzít odpovědnost za hodnoty, které jí žalobce svěřil a které je žalovaná povinna vyúčtovat; formou i obsahem tak tato dohoda odpovídala ustanovení § 176 odst. 1 a 2 zák. práce. Okolnost, že v této dohodě o hmotné odpovědnosti nebylo uvedeno, jaké hodnoty byly žalované svěřeny, nemohla – jak vyplývá z výše uvedeného – způsobit její neplatnost. Z toho důvodu nebylo pro posouzení platnosti této dohody podstatné, zda písemnost, která k ní byla přiložena a v níž byla uvedena mimo jiné pokladní hotovost, představovala vymezení hodnot, za které žalovaná převzala hmotnou odpovědnost, a zda byla součástí dohody o hmotné odpovědnosti. Námitka dovolatelky, že dohoda o hmotné odpovědnosti ze dne 1. 3. 1985 není platná, neboť neobsahuje "hodnoty svěřené k vyúčtování" a písemnost s vymezením těchto hodnot není její součástí, proto není důvodná.

Řízení u odvolacího soudu, který dospěl ke správnému závěru, že dohoda o hmotné odpovědnosti ze dne 1. 3. 1985 byla mezi účastníky uzavřena platně (přestože tento svůj úsudek nesprávně opřel o skutečnosti, které pro závěr o platnosti dohody o hmotné odpovědnosti nebyly významné), je však postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (§ 241 odst. 3 písm. b/, § 242 odst. 3, věta druhá, o.s.ř.).

Jednou ze základních zásad, na nichž je založeno občanské soudní řízení, je zásada dvouinstančnosti tohoto řízení. K řízení v prvním stupni jsou zásadně příslušné okresní soudy (§ 9 odst. 1 o.s.ř.) a o odvoláních proti jejich rozhodnutím rozhodují krajské soudy (§ 10 odst. 1 o.s.ř.). Krajský soud jako soud odvolací přezkoumává správnost skutkových zjištění učiněných soudem prvního stupně a právního posouzení věci, k němuž tento soud na základě svých skutkových zjištění v rozhodnutí dospěl, jakož i správnost řízení, které vydání rozhodnutí soudu prvního stupně předcházelo (srov. § 212 odst. 1 a 2 o.s.ř.). Je-li rozhodnutí soudu prvního stupně věcně správné, odvolací soud je potvrdí (§ 219 o.s.ř.). Odvolací soud změní rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže tento soud rozhodl nesprávně, ačkoli správně zjistil skutkový stav věci, nebo jestliže po doplnění dokazování (§ 213 odst. 2 o.s.ř.) je skutkový stav zjištěn tak, že je možno o věci spolehlivě rozhodnout (§ 220 o.s.ř.). Nejsou-li podmínky ani pro potvrzení, ani pro změnu rozhodnutí soudu prvního stupně, odvolací soud je zruší

(§ 221 odst. 1, věta první, o.s.ř.); učiní tak zejména v případech uvedených v ustanovení § 221 odst. 1 písm. a) – d) o.s.ř. Zruší-li odvolací soud rozhodnutí, vrátí věc soudu prvního stupně k dalšímu řízení, nebo postoupí věc věcně příslušnému soudu, nebo řízení zastaví, popřípadě postoupí věc orgánu, do jehož pravomoci náleží (§ 221 odst. 2 o.s.ř.).

Zásada úplné apelace, kterou je ovládáno občanské soudní řízení, akcentuje potvrzující a měnící rozhodnutí odvolacího soudu. Teprve tam, kde ani po doplnění důkazního řízení odvolacím soudem nejsou podmínky pro potvrzení či změnu napadeného rozhodnutí, má své místo zrušující (kasační) rozhodnutí odvolacího soudu.

Podmínky pro potvrzení ani pro změnu rozhodnutí soudu prvního stupně nejsou dány mimo jiné tehdy, jestliže právní posouzení věci soudem prvního stupně je nesprávné a její správné právní posouzení vyžaduje další skutková zjištění, která odvolací soud sám nemůže učinit. Tak je tomu nejen v případě, kdy je zapotřebí rozsáhlejšího doplnění dokazování, které nelze provést bez průtahů (§ 213 odst. 2 o.s.ř.), ale i tehdy, jestliže se má doplnění dokazování týkat podstatných skutečností (výsledkem doplnění dokazování by měla být zásadní skutková zjištění, která rozhodujícím způsobem ovlivní právní posouzení věci).

Nedostatek rozhodujících (pro správné rozhodnutí zásadně významných) skutkových zjištění nemůže odvolací soud nahradit vlastním doplněním dokazování podle § 213 odst. 2 o.s.ř., ale ani tím, že tato skutková zjištění převezme z rozhodnutí soudu prvního stupně, který je učinil přesto, že vzhledem k (nesprávnému) právnímu názoru, který zaujal, na nich své rozhodnutí nezaložil (z hlediska jeho právního posouzení nebyla tato skutková zjištění významná a významnými se stala až z pohledu právního názoru odvolacího soudu). Tímto postupem – pokud by vyústil ve změnu rozhodnutí soudu prvního stupně – by odvolací soud porušil zásadu dvouinstančnosti občanského soudního řízení, neboť by účastníkům odepřel možnost přezkumu správnosti nových, popřípadě – z pohledu soudu prvního stupně – dosud bezvýznamných (z hlediska právního posouzení věci odvolacím soudem ovšem rozhodujících) skutkových zjištění na základě jejich odvolání proti rozhodnutí soudu prvního stupně a rozhodnutí odvolacího soudu, na těchto skutkových zjištěních založené, by ve svých důsledcích bylo rozhodnutím vydaným v jediném stupni.

V případě, kdy jiné právní posouzení věci odvolací soud ve svém rozhodnutí založí na skutkových zjištěních uvedených v rozhodnutí soudu prvního stupně, přestože právní posouzení věci tímto soudem na nich nespočívá, je na svém právu podat odvolání proti rozhodnutí soudu prvního stupně krácen účastník, jehož tvrzením v řízení tato skutková zjištění neodpovídají (který na základě nich ve sporu podlehl). Jestliže totiž rozhodnutí soudu prvního stupně, založené na jiných skutkových zjištěních a z nich vyplývajícím právním posouzení věci, než ke kterým dospěl odvolací soud, vyzní ve prospěch účastníka, nemůže tento účastník podat proti soudu prvního stupně odvolání jen proto, že soud prvního stupně v odůvodnění svého rozhodnutí učinil (nadbytečně) skutková zjištění, která na rozhodnutí neměla žádný vliv a která považuje účastník za nesprávná. Právo odvolání přísluší jen tomu účastníku, jemuž byla rozhodnutím soudu způsobena v jeho právech určitá újma; odvolání proto nemůže podat ten účastník, jemuž bylo rozhodnutím soudu prvního stupně zcela vyhověno. Odvolání jen proti důvodům rozhodnutí soudu prvního stupně není přípustné (§ 202 odst. 3 o.s.ř.). Jestliže skutková zjištění, která uvedl soud prvního stupně ve svém rozhodnutí, přestože pro ně byla – vzhledem k právnímu názoru zastávanému soudem prvního stupně – bezvýznamná, nabudou vzhledem k jinému právnímu názoru na věc, zaujatému odvolacím soudem, významu až v odvolacím řízení, nelze účastníku, v jehož neprospěch tato skutková zjištění vyznívají, upřít možnost nechat je přezkoumat odvolacím soudem na základě jeho odvolání podaného proti rozhodnutí soudu prvního stupně.

Je třeba též vzít v úvahu, že nedodržení zásady dvouinstančnosti občanského soudního řízení zároveň představuje porušení stanoveného postupu, kterým se každý může domáhat svého práva u

nezávislého a nestranného soudu ve smyslu ustanovení čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, vyhlášené usnesením předsednictva České národní rady ze dne 16. 12. 1992, jako součást ústavního pořádku České republiky a publikované pod č. 2/1993 Sb., a významně tak zasahuje do práva na soudní ochranu garantovaného touto ústavněprávní normou. V této souvislosti lze poukázat na nález Ústavního soudu ze dne 24. 9. 1998, sp. zn. III. ÚS 139/98, uveřejněný v příloze časopisu Soudní rozhledy č. 12/1998, str. 29, v jehož odůvodnění Ústavní soud mimo jiné uvedl, že "změna právního náhledu odvolacího soudu je … důvodem kasačního rozhodnutí odvolacího soudu, přičemž z hlediska ústavněprávního se tím účastníkům otevírá možnost uplatnění práva vyjádřit se k němu, případně i předložit nové důkazy, které z pohledu dosavadního nebyly relevantní". Obdobně vyznívají i závěry nálezu Ústavního soudu ze dne 11. 12. 1997, sp. zn. IV. ÚS 218/95 (srov. Ústavní soud České republiky: Sbírka nálezů a usnesení – svazek 9, Praha, C. H. Beck 1998, str. 381) a rozsudku Nejvyššího soudu České republiky ze dne 26. 10. 1998, sp. zn. 26 Cdo 540/98, publikovaného v časopise Soudní judikatura č. 1/1999, str. 23.

Je-li proto ke správnému rozhodnutí věci zapotřebí podstatných (pro rozhodnutí zásadně významných) skutkových zjištění, která neučinil soud prvního stupně, popřípadě která tento soud učinil, ale vzhledem k nesprávnému právnímu názoru, který zaujal, na nich své rozhodnutí nezaložil, nejsou podmínky ani pro potvrzení, ani pro změnu rozhodnutí soudu prvního stupně; odvolací soud proto rozhodnutí zruší a věc vrátí soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

V posuzovaném případě zaujal soud prvního stupně ve věci názor, že dohoda o hmotné odpovědnosti uzavřená mezi účastníky dne 1. 3. 1985 je neplatná, a proto nejsou splněny předpoklady odpovědnosti žalované za schodek na svěřených hodnotách podle ustanovení § 176 odst. 1 a 2 zák. práce. Odvolací soud naproti tomu posoudil uvedenou dohodu o hmotné odpovědnosti jako platný právní úkon, zakládající odpovědnost žalované za schodek. Vzhledem k tomu, že žalovaná v řízení u soudu prvního stupně mimo jiné namítala, že schodek nezavinila, bylo ke správnému rozhodnutí věci z hlediska právního názoru odvolacího soudu zapotřebí též zjištění, zda existovaly okolnosti, jež by mohly vést k závěru, že žalovaná se odpovědnosti zprostila ve smyslu ustanovení § 176 odst. 3 zák. práce. Tyto okolnosti neměl soud prvního stupně za prokázány (tvrzeními žalované ohledně nich se však – jak sám uvedl – blíže nezabýval). Skutkové zjištění v tomto směru nebylo pro rozhodnutí soudu prvního stupně vzhledem k jeho závěru o neplatnosti dohody o hmotné odpovědnosti významné (není-li splněn předpoklad odpovědnosti zaměstnance za schodek spočívající v existenci platné dohody o hmotné odpovědnosti, není důvodu zabývat se tím, zda by se zaměstnanec též odpovědnosti zprostil podle ustanovení § 176 odst. 3 zák. práce) a soud prvního stupně na něm své rozhodnutí nezaložil. Z hlediska právního posouzení věci odvolacím soudem, který dohodu o hmotné odpovědnosti ze dne 1. 3. 1985 shledal platnou, šlo naopak o skutkové zjištění, které bylo pro rozhodnutí podstatné.

Za této situace nebyly – jak vyplývá z výše uvedeného – podmínky ani pro potvrzení ani pro změnu rozsudku soudu prvního stupně, a odvolací soud měl proto tento rozsudek podle ustanovení § 221 odst. 1, věty první, o.s.ř. zrušit a věc vrátit soudu prvního stupně k dalšímu řízení se závazným právním názorem (§ 226 o.s.ř.) na otázku platnosti dohody o hmotné odpovědnosti ze dne 1. 3. 1985 a s tím, aby se soud prvního stupně zabýval tvrzením žalované o skutečnostech, v nichž spatřuje důvody vedoucí ji k závěru, že se odpovědnosti za schodek zcela nebo zčásti zprostila. Pokud tak odvolací soud nepostupoval a namísto toho rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že žalobě vyhověl, přičemž své rozhodnutí opřel o skutkové zjištění soudu prvního stupně o tom, že okolnosti vedoucí ke zproštění odpovědnosti žalované za schodek nebyly prokázány, na němž soud prvního stupně svůj rozsudek nezaložil, odepřel žalované možnost nechat správnost tohoto skutkového zjištění přezkoumat odvolacím soudem na základě jejího odvolání proti rozhodnutí soudu prvního stupně. Tím odvolací soud zatížil řízení vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Dovolací soud k této vadě odvolacího řízení ve smyslu ustanovení § 242 odst. 3, věty druhé,

přihlédl, i když nebyla v dovolání uplatněna.

Protože rozsudek odvolacího soudu není správný, Nejvyšší soud České republiky jej – aniž by se mohl zabývat dalšími námitkami dovolatelky ve věci samé – zrušil (§ 243b odst. 1, část věty za středníkem, o.s.ř.). Jelikož důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, platí i na rozsudek soudu prvního stupně, zrušil dovolací soud i toto rozhodnutí a vrátil věc Obvodnímu soudu pro Prahu 5 k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2, věta druhá, o.s.ř.).